

Heidi Siivonen
Ruokamarkkina-asiantuntija

9.11.2022

Maa- ja metsätalousministeriö

Lausunto luonnoksesta Kouluruuan kehittämisohjelma

MTK ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta kouluruuan kehittämisohjelmasta ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Yleisesti

Suomalainen kouluruokailu on ainutlaatuinen ja hieno järjestelmä, jolla on kauaskantoisia vaikutuksia kansanterveyteen ja ruokakulttuuriin. Järjestelmän tasapuolisuus ja kattavuus ovat ainutlaatuisia ja arvokkaita säilytettäviä. Vakiintuneetkin hyvät käytännöt kaipaavat päivittämistä. MTK ry kiittää kouluruuan kehittämisohjelman monialaista ja monipuolista valmistelutyötä sekä käytännönläheistä otetta, ja kehityskohteiden tunnistamista.

Kouluaterioiden kehittäminen, kouluruokailun liittyvien käytäntöjen kehittäminen

Luonnoksessa todetaan, että ateriakokonaisuuteen kuuluvat lisuke-aterianosat kuten salaatti, leipä tai ruokajuoma jäävät oppilailta usein nauttimatta, ja näin ateriakokonaisuus ei tarjoa oppilaalle suositusten mukaista, täysipainoista kokonaisuutta. Lausunto ei ota kantaa siihen, miksi muut aterian osat lämmintä ruokaa lukuun ottamatta saattavat jäädä syömättä, tai tarjoa ohjauskeinoja tähän huomioon.

Kuntien välipalantarjoamiskäytännöt vaihtelevat paljon, ja näin ollen perheet ja oppilaat ovat eriarvoisessa asemassa asuinpaikastaan johtuen. MTK näkee, että välipalakäytännöt tulee yhtenäistää valtakunnallisesti. Välipalatarjoilussa tulee huomioida ravitsemussuosituksen ja hyvät hankintatavat.

Elintarvikkeiden hinnat ja monet muut kulut, kuten energia, ovat kallistuneet vuonna 2022 ennätyskellisesti, ja tämä aiheuttaa haasteita kotitalouksien lisäksi julkisille ruokapalveluille. MTK ry on huolissaan kuntien ruokapalveluiden varojen riittämisestä ja esimerkiksi julkisten ruokapalvelujen hyvän kotimaisuusasteen säilymisestä. MTK ry näkee, että julkisten hankintojen elintarvikemäärärahoihin on varattava riittävät varat ja tarvittaessa avattava hankintasopimuksia, jotta jatkossakin pystytään tarjoamaan maukkaita, ravitsemuksellisesti oikeellisia ja vastuullisista raaka-aineista valmistettuja aterioita.

Oppilaille tulee varata kouluruokailuun riittävästi aikaa, ja ruokailun tulee olla oikeassa kohdassa päivää, ei liian aikaisin, esimerkiksi jo klo 10. Nykytilanteessa ruokailuun tarkoitettut liian pienet tilat tai muut käytännön ongelmat johtavat osassa kouluja siihen, että ruokailu on liian varhaisessa vaiheessa aamupäivää tai ruokailuun on liian vähän aikaa. Nämä molemmat vaikuttavat niin, että kouluateria

Heidi Siivonen
Ruokamarkkina-asiantuntija

9.11.2022

saattaa jäädä kokonaan tai osittain syömättä, ja näihin käytännön seikkoihin on oltava ratkaisumalleja, linjauksia ja ohjausta.

Kouluruokailun vastuullisuuden kehittäminen

MTK ry korostaa huoltovarmuuden ja oman ruokaketjun tärkeyttä kaikkina aikoina. Julkiset keittiöt ovat merkittäviä ruuan tarjoajia ja ostajia. Suomalainen ruoka täyttää vastuullisuuden kriteerit. Vastuullisuutta kehitettäessä ja ruokalista suunniteltaessa tulee muistaa, että vain syöty ruoka ravitsee. Nudging, ”tuuppiminen” eli pehmeä ohjaus kohti hyviä valintoja on toimiva malli ruokakasvatuksessa sekä lapsilla että aikuisilla. Kasvisruoka ei ole automaattisesti vastuullinen valinta, eikä eläinperäisiä tuotteita sisältävä ruoka vastuuton.

Ruokahävikin minimointi on erinomainen tavoite. Ylijääneen ja elintarviketurvallisen kouluruuan jakelu tai kohtuuhintainen myynti muille asiakasryhmille, kuten ikäihmisille on sosiaalinen ja ympäristöystävällinen teko, ja suotavaa olisi nostaa tapausesimerkkeinä esille hyviä käytäntöjä, ja rohkaista toteuttamaan näitä muuallakin.

MTK ry näkee, että kuntia ja kaupunkeja tulee tukea ruokahankinnoissa ja hyvissä hankinnoissa, mahdollisimman halpa hinta ei voi olla hankinnan ainoa kriteeri. Luonnoksessa mainitaan kotimaisuusasteen nosto, sekä luomu- ja lähiruuan käyttöasteen nosto. Kotimainen, suurkeittiöihinkin sopiva luomu- ja lähiruokatarjonta laajenee hyvällä yhteistyöllä ja riittävällä budjetoinnilla. Kotimainen ruoka ja lähiruoka tulee nähdä myös vetovoimatekijänä, ja hyvästä ruuasta tai esimerkiksi lähiruokatuotteista kannattaa viestiä positiivisesti myös oppilaille ja perheille.

Helsingissä, 9.11.2022

Heidi Siivonen
ruokamarkkina-asiantuntija

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry